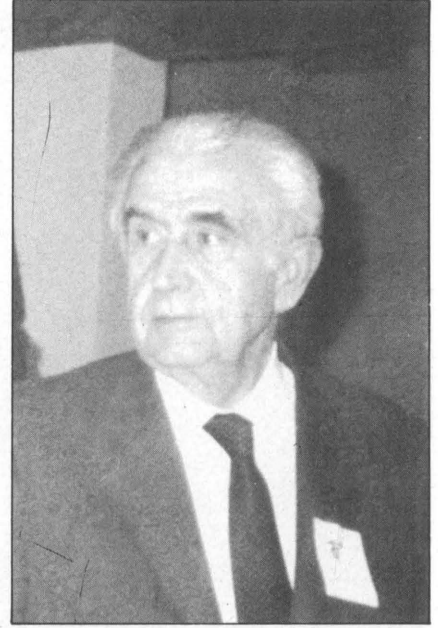

Kime, ne için hizmet etmeliyiz?

Bize emanet edilen insan hayatıdır. Bu emaneti korurken insanca yaşanmayan hayatı, fizik ve psikolojik zorluklar altında sürünerek hayatı "Hayat" saymanın olanaksız olduğunu hatırd tutmamız gerekir.

Prof. Dr. Nusret H. FİŞEK

Türk Tabipleri Birliği Genel Başkanı

Bu konuda kitaplar yazılabilir. Doğal olarak bir dergi yazısından bu beklenemez. Bu nedenle bu yazının amacı ülkemizde hekimlik uygulamaları ile ilgili bir iki konu üzerinde düşünmeye yolaçmaktır.

Mesleğimizin uygulamalarında neyin doğru veya yanlış olduğunu düşünenlerin, bir başka deyimle hekimlik felsefesi yapanların yanıt aradıkları sorulardan biri hekimliğin amacının ne olduğudur. Bu soruya düşünmeden yanıt verilebilir. "Hastalananları ve yaralananları tedavi etmek" Bütün toplumların kültürlerinin bir parçası olan bu görüş. Tıp Fakültelerinde de öğrencilere özenle öğretilmektedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun bu tutum ve davranışa koşullandırılmış olmaları Fakültelerin bu konuda başarılı olduğunu gösteriyor. Hekimler arasında bu görüşün doğruluğundan kuşku duyanlar olduğunu da belirtmek gerekir. Bu hekimlerin düşünceleri ve uğraşları gelenekçi çevreleri rahatsız etmektedir. Düşünen ve düşünceleri uğrunda uğraş verenlere karşı bu evrensel bir tepkidir. Tutucular için, düşünürler olmasa, dünya dikensiz bir gül bahçesi olurdu.

Doğruyu bulmak peşinde olan hekimlerin yanıt aradığı ilk soru "Hastaların tedavisi temel amaç mıdır, yoksa ara amaç mıdır? Ara amaç ise "Temel amaç nedir?" sorusudur. Temel amacın farkına varan bir düşünür "Hekimliğin temel amacı insana sağlıklı ve uzun bur yaşam sağlamaktır." diyebilir. İlk bakışta bu görüşün de geleneklere ters düşmediği sanılabilir. Ancak bu ilke kabul edilip de uygulamaya geçince büyük değişiklikler yapma gerektiği ortaya çıkar. "Sadece hastaları tedavi etmekle insan hayatı uzatılabilir mi?" Bu, dibi delik bir sandalı su yüzünde tutmak için deliği tıkama yerine içindeki suyu boşaltmaya benzemiyor mu? "İnsan hayatını uzatmak için, hastaları tedavi yanında daha rasyonel yaklaşımlar yok mudur?" Bu sorunu yanıtı şudur. "Amaca ulaşmak için sadece hasta tedavisi yetersizdir. Başka önlemlere de gerek vardır. Bu amaca ancak tüm insanları hastalık ve kazalardan koruyarak ve çevrede insanların sağlığını olumsuz etkileyen biyolojik, fizik ve sosyal faktörleri kaldırarak, herkese sağlık hizmeti sunarak ulaşılabilir." İşler burada sarpasarmakta ve bu yaklaşımı benimsemeyenler savunma ve saldırıya geçmektedir. En sık başvurulan savunma "benim görevim bana başvuran hastalarıma en iyi biçimde hizmet etmektir." diyerek sorumluluğu sınırlamak ve sorunlardan kaçmaktır. Hekimlik uygulamalarında köklü değişiklik istemeyenler arasında insafli olanlar; "Sosyal faktörler önemli olabilir. Ele alınmalıdır. Ancak bu hekimlerin işi değildir." derler. Bağnaz olanlar ise, bu fikri kınayarak, çağdaş uygarlık düzeyine erişmek için çabalayanları susturmak isterler. "Bu fikri savunanlar sosyalisttir." diyerek politik çevrelerden kendilerine destek ararlar.

Hekimler, özellikle hekimlik işlerine yön verenler, bilim adamı olmanın ilk koşuluna-ön yargıdan kaçınma kuralına-uymalıdır. İnsan yaşamını uzatmak ve Dünya Sağlık Örgütünün Anayasasında belirttiği gibi insanları biyolojik ve sosyal yönden tam iyilik halini sağlamak için güçbirliğine katılmalıdırlar. Bize emanet edilen insan hayatıdır. Bu emaneti korurken insanca yaşanmayan hayatı, fizik ve psikolojik

zorluklar altında sürünerek yaşanan hayatı "Hayat" saymanın olanaksız olduğunu hatırd tutmamız gerekir.

Hekimlik alanında gerekli ve oluşmakta olan devrimlerden biri de hekimlerin hizmetini sadece hastalara, değil, sağlıklı veya kendisini hasta sanmayan, tüm insanlara sunmaları görüşünün gelişmesidir. Bu yaklaşım, kişilerin sağlığını koruma ve hastaların erken teşhis ve tedavisi için zorunludur. Böyle bir uygulamaya bir hekimin tek başına yapabileceği bir iş değildir. Hekimler bu hizmeti yönettikleri bir ekip ile yapabilirler. Herkese ancak bu yolla erişebilirler. Biz hekimler biliyoruz ki, herkes hasta iken hekime başvurma olanağına ve alışkanlığına sahip değildir. Bunlar ne olacak? Yaşama herkesin doğal hakkı olduğuna göre bunların sağlık hizmetinden yararlanmasını savunmak insancıl bir hareket mi, yoksa ideolojik bir sav mı sayılacaktır? Hastalar bir yana, sağlığı koruma ve presemptomatik dönemde hastalar bulup teşhis ve tedavisini gerçekleştirme hizmeti nasıl yürütülecektir? Hastalığın asemptomatik döneminde ve hâttâ semptomların hastayı iş ve gücünden alakoymadığı hallerde çoğu hasta hekime başvuramaz. Sağlam kişinin erken teşhis ve tedavi için hekime başvurması, ancak çok kültürlü bir azınlığın yaptığı bir iştir. Ölen kişilerden yarısının hasta iken hekime başvurmadığı bir ülkede yani ülkemizde hekime başvuranları tedavi ederek doyurucu bir hekimlik uygulaması yapılamayacağı kuşkusuzdur. Tüm sağlam kişilere ulaşmak, onlara hizmet sunmak ve onları sağlık alanında eğitmek gerekir. Bu da ancak sağlık hizmetini sunuluşunda bir devrim yapmakla mümkün olur.

Bugün, kısa sürede, tüm halka sağlıklı bir yaşam sağlanacağını ummak çok aşırı iyimserlik olur. Gelecekte bu amaca ulaşabilmek için bugünden bilimin gösterdiği yolda yılmadan yorulmadan çalışmak, çabalamak zorundayız. Ancak böyle yaparsak yarınlar bizim olacaktır.